

Istraživanje o stanju ljudskih prava zatvorenica i maloljetnih počiniteljica u kaznionici i odgojnom zavodu u Požegi

---

Projekt „Temida“ – osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica

- Aktivnost 1.1. (Kvantitativni dio istraživačkog rada)

Sažetak

Istraživački rad ima za cilj analizirati kvalitetu života zatvorenica u Kaznionici u Požegi, s naglaskom na aspektima ljudskih prava. S obzirom na nedostatak opsežnih istraživanja o toj skupini u Republici Hrvatskoj, istraživanje će poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja i mjerenje napretka stanja ljudskih prava u kaznionicama. Fokus istraživanja je na uvjetima izdržavanja kazne zatvora i njihovom utjecaju na dobrobit i ponašanje zatvorenika. Cilj istraživanja je detektirati kritične faktore koji utječu na status prava zatvorenica, kako bi se stvorili preduvjeti za preporuke temeljene na činjenicama. Istraživanje je provedeno u Kaznionici u Požegi, s posebnim naglaskom na autonomiju, odnose, sigurnost, kontakt s vanjskim svijetom, provedbu aktivnosti, sadržaj i pogodnosti te mentalno zdravlje zatvorenica. U uvodu su definirani ključni pojmovi poput autonomije, prava na slobodu, sigurnosti i odnosa u zatvoru. Istraživanje se oslanja na prethodna istraživanja koja su istakla važnost tih aspekata za kvalitetu života zatvorenika. Prikazane su i relevantne statistike o zatvorskom sustavu u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu. Metodologija istraživanja uključuje anketni upitnik HM Prison Service „Measuring the quality of prison life“. Rezultati istraživanja su ukazali na nizak stupanj zadovoljstva zatvorenica s određenim aspektima kvalitete života u zatvoru. Duljina kazne, nacionalnost i zatvorski režim nisu značajno povezani sa samoprocjenom zadovoljstva kvalitetom života, ali postoji povezanost između održavanja značajnih obrazovnih aktivnosti i samoprocjene mentalnog zdravlja. Ispitanice ističu važnost stručne podrške, obrazovanja te pravednog sustava nagrada i kazni.

Ključne riječi: ljudska prava, zatvorenice, kvaliteta života

Abstract

The research paper aims to analyze the quality of life of female inmates in Požega Prison, with a focus on human rights aspects. Given the lack of extensive studies on this group in the Republic of Croatia, the research serves as a foundation for further investigations and the assessment of progress in human rights conditions within prisons. The study concentrates on the conditions of serving a prison sentence and their impact on the well-being and behavior of inmates. The objective is to identify critical factors influencing the status of women prisoners' rights, laying the groundwork for fact-based recommendations. The research was conducted at Požega Prison, specifically emphasizing autonomy, relationships, security, contact with the external world, activity implementation, content and amenities, as well as mental health of female inmates. The introduction defines key concepts such as autonomy, the right to freedom, security, and relationships in prison, drawing on previous research highlighting the significance of these aspects for the quality of inmates' lives. Relevant statistics on the Croatian prison system for the year 2021 are presented. The research methodology includes the survey questionnaire "Measuring the quality of prison life" from HM Prison Service. Research results indicate a low level of satisfaction among female inmates with certain aspects of prison life. Sentence length, nationality, and prison regime are not significantly correlated with self-assessed life quality satisfaction. However, a connection is noted between engaging in significant educational activities and self-assessment of mental health. Participants emphasize the importance of professional support, education, and a fair system of rewards and penalties.

Keywords: human rights, female inmates, quality of life

Uvod

U suvremenom društvu, pitanje ljudskih prava postaje sve značajnije, a posebno kada je riječ o zatvorenicama koje izdržavaju kaznu u zatvorskim ustanovama. Trenutno u Republici Hrvatskoj ne postoje opsežnija istraživanja o ovoj ranjivoj skupini stoga će ovo istraživanje poslužiti kao podloga za daljnja istraživanja ljudskih prava zatvorenica te mjerenje napretka stanja ljudskih prava u kaznionicama. Kako bi se štetne posljedice izdržavanja kazne zatvora svele na najmanju moguću mjeru, važno je prikupiti podatke o uvjetima izdržavanja kazne zatvora i njihovom utjecaju na dobrobit i ponašanje zatvorenika. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Temida“ pri Udruzi za kreativni socijalni rad, gdje su partnerske organizacije Udruga Roda, KUN - Center for Equality and Diversity Norway, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu te Pravni fakultet Sveučilišta Zagrebu. Ciljano usmjerenim pitanjima detektirati će se kritični faktori koji utječu na status prava zatvorenica, čime će se stvoriti preduvjeti za davanje preporuka utemeljenih na utvrđenim činjenicama.

Ovo istraživanje usredotočeno je na analizu situacije zatvorenica u Kaznionici u Požegi s naglaskom na aspekte ljudskih prava koja se ogledaju u kvaliteti života zatvorenica. Kaznionica u Požegi, smještena u srcu Republike Hrvatske, predstavlja specifičan kontekst u kojem se prepliću izazovi pravosudnog sustava i brige o ljudskim pravima. Cilj ovog istraživanja je ispitati kvalitetu života zatvorenica koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Kaznionici u Požegi te dobiti uvid u samoprocjenu zadovoljstva zatvorenica pojedinim aspektima kvalitete života u zatvoru (sigurnost, autonomija, odnosi u zatvoru, kontakt s vanjskim svijetom, provedbu značajnih aktivnosti, sadržaj i pogodnosti te mentalno zdravlje).

Kroz ovo istraživanje, nastojat ćemo razumjeti kako se pravosudni sustav u Republici Hrvatskoj nosi s izazovima osiguranja ljudskih prava zatvorenica, te identificirati moguće prepreke i poboljšanja koja se mogu primijeniti.

Uvidom u Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda i centara za 2021. godinu utvrđeno je da obzirom na spol, u zatvorskom sustavu dominiraju muškarci 93,57% u odnosu na žene 6,43%. Ovakav trend, s obzirom na spol je tijekom godina relativno stabilan. U 2021. godini, ukupan broj osoba lišenih slobode u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske bio je 12.026, što predstavlja povećanje od 3,48 % u usporedbi s brojem osoba lišenih slobode tijekom 2020. godine (11.607).

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Također, broj osoba lišenih slobode na datum 31.12.2021. bio je veći za 374 u odnosu na 31.12.2020., što predstavlja povećanje od 9,57 %. Nadalje, na dan 31.12.2021., u zatvorskom sustavu evidentirano je 640 slučajeva primjene različitih sigurnosnih mjera. Među ukupnim izrečenim sigurnosnim mjerama, najveći udio čine: obvezno liječenje od ovisnosti (36,87 % od čega je ukupno 9 žena i 227 muškaraca), mjere oduzimanja predmeta (31,09 % od čega je 1 žena te 98 muškaraca) i obvezno psihijatrijsko liječenje (10,62 % od čega je 8 žena i 60 muškaraca). Sve ostale izrečene sigurnosne mjere zajedno čine 21,42 %. Ukupan broj muški zatvorenika kojima su izrečene sigurnosne mjere iznosi 614, a žena 26.

Kaznionica u Požegi ima ukupan kapacitet za 165 žena koje izdržavaju kaznu zatvora, uključujući i funkcionalni kapacitet za deset maloljetnica. Kaznionica ima zatvoreni, poluotvoreni i otvoreni odjel, prilagođene različitim stupnjevima sigurnosti i slobode kretanja. Najčešća kaznena djela zbog kojih su žene zatvorene su ona protiv imovine. Prosječna duljina kazne zatvora iznosi pet godina, pri čemu najmanja kazna iznosi pet mjeseci, a najduža kazna dugotrajnog zatvora iznosi 33 godine.

Nadalje, u idućem dijelu uvoda ćemo definirati ključne pojmove važne za razumijevanje ovog istraživanja:

Prema Ryan i Deci, 2000. **autonomija** je jedno od osnovnih ljudskih prava i potreba. Autonomija je pojam koji se odnosi na sposobnost ili pravo pojedinca, organizacije, države ili drugog entiteta da donosi vlastite odluke i upravlja vlastitim postupcima neovisno o vanjskim utjecajima ili uputama. To uključuje slobodu donošenja odluka i određivanje vlastitih ciljeva bez nepotrebnog miješanja ili kontrole drugih (van der Laan i Eichelsheim, 2013. Postoje različite karakteristike organizacije koje mogu rezultirati različitom mjerom autonomije u zatvorima. Općenito, zatvori s višim sigurnosnim standardima često imaju veća ograničenja u vezi autonomije, no postoji varijacija u tome da li zatvorenici dijele svoje ćelije, posjeduju ključ od vlastite ćelije te imaju utjecaj na svoje svakodnevne aktivnosti (Van Ginneken i sur. 2018.). Nadalje, autonomija je duboko povezana s jednim od temeljnih ljudskih prava - pravom na slobodu. Pravo na slobodu prepoznato je kao ključno ljudsko pravo u raznim međunarodnim dokumentima, uključujući Opću deklaraciju o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima. Autonomija, u smislu slobode pojedinca da donosi vlastite odluke i upravlja vlastitim postupcima, sastavni je dio prava na slobodu.

Održavanje sigurnog okruženja za osoblje i zatvorenike jedno je od ključnih zadataka kaznionica i zatvora. Doživljaji nasilja i strah od potencijalne viktimizacije u zatvoru povezani su smanjenom razinom samoprocjene kvalitete života, kako su pokazala istraživanja Baidawija i sur. 2016., prema Van Ginneken i sur. 2018. Važno je napomenuti da sigurnost ne ovisi isključivo o primijenjenim sigurnosnim mjerama unutar zatvora. Zapravo, povećana razina sigurnosti može rezultirati čak kriminogenim učincima. Eksperimentalni podaci pokazuju da zatvorenici s sličnim klasifikacijama rizika, koji su nasumično raspoređeni u zatvore s niskim i visokim stupnjem sigurnosti, imaju veću vjerojatnost povratka u zatvor kada su smješteni u zatvore visokog stupnja sigurnosti (Gaes i Camp, 2009. prema Van Ginneken i sur. 2018.).

Pored toga, istraživanja i pregledne studije identificiraju različite čimbenike u kontekstu koji predviđaju nepoželjno ponašanje i nasilje, uključujući nedostatak iskustva osoblja, neefikasno upravljanje zatvorom, ograničenu dostupnost programa, veličinu zatvora i sastav zatvorske populacije (Gadon i sur., 2006.; Gendreau i sur., 1997.; Gongalves i sur., 2014., prema Van Ginneken i sur. 2018.). Razina sigurnosti i reda u zatvorskom okruženju također je djelomično uvjetovana prirodom i kvalitetom međusobnih odnosa unutar zatvora.

Odnosi u zatvoru su ključna stavka koja doprinosi samoprocjeni kvalitete života. Johnsen i sur. 2011. u svom istraživanju navode kako su upravo odnosi zatvorskog osoblja i zatvorenika jedan od ključnih čimbenika za poboljšanje kvalitete života zatvorenika te uspješnu resocijalizaciju. Nedavna istraživanja ukazuju da su društveni odnosi među zatvorenicima slični mrežama prijateljstava koje se razvijaju izvan zatvorskih okruženja (Schaefer i sur. 2017., prema Van Ginneken i sur. 2018.). Međutim, postoje različiti neusklađeni rezultati istraživanja o pozitivnom ishodu takvih mreža prijateljstava. Također, prethodna istraživanja ukazuju na to da su odnosi između osoblja i zatvorenika u nizozemskim zatvorima obilježeni podrškom i poštenjem što ima pozitivan utjecaj na dobrobit zatvorenika, njihovo ponašanje te čak i na ishode nakon otpuštanja (Beijersbergen i sur. 2014., 2015., 2016., prema Van Ginneken i sur. 2018.).

Sadržaj i pogodnosti se također smatraju vrlo važnim aspektom procjene kvalitete života u zatvoru.

Tako napučenost, kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga i prehrane, nedostatak slobodnog vremena uvelike utječu na uspješnost resocijalizacije zatvorenika i osjećaj vlastite autonomije tokom razdoblja boravka u zatvoru (Barquín i sur. 2019.). U svom istraživanju Bruyns i Nieuwenhuizen, 2003. navode pozitivni utjecaj **obrazovnih i rehabilitacijski programa** u rehabilitaciji zatvorenika. Također, Kovčo Vukadin i sur. (2013.) kao problem bivših zatvorenika ističu neadekvatan ili nepostojeći postpenalni prihvat i nedostatak podrške u zajednici (loši uvjeti stanovanja, povratak u isti milje, niska razina obrazovanja...). Istraživanje Davis, 2013. je pokazalo da zatvorenici koji su sudjelovali u obrazovanju imaju 43% manje šanse za recidivizam od zatvorenika koji nisu sudjelovali u obrazovanju. Nadalje, Hayes-Renshaw, 1999. navodi da je velika korist obrazovanja u tome što obrazovne aktivnosti pomažu zatvorenicima da se opuste, da se izraze i razviju psihičke i fizičke sposobnosti, potiče razvoj njihovih potencijala, a posljedica svega toga je to da lakše izdržavaju boravak u zatvoru i negativne strane boravka u zatvoru se umanjuju.

Nedostatak **kontakta s vanjskim svijetom** i izolacija od voljenih predstavlja jedan od najtežih aspekata zatvorskog života. Komunikacija putem telefona i posjete često su podložne strogim pravilima i nadzoru. Unatoč varijacijama među različitim zatvorima, postoje značajne razlike u dostupnosti i prirodi kontakta s prijateljima i obitelji. Ove razlike uočavaju se ne samo između različitih zemalja, kako istražuju Beyens i Boone, 2013., prema Van Ginneken i sur. 2018. već i unutar pojedinih zemalja, kako pokazuje Hutton, 2016., prema Van Ginneken i sur. 2018. Osim toga, održavanje veze s obitelji igra važnu ulogu, posebno za zatvorenike s djecom, kvaliteta programa za obiteljske posjete može značajno utjecati na opću kvalitetu života u zatvoru.

Teorijska podloga istraživanja

U sklopu ovog istraživanja uzeli smo nekoliko teorijskih podloga i znanstvenih istraživanja kao polazni faktor pri postavljanju problema i hipoteza istraživanja.

Teorija stigmatizacije može imati značajan utjecaj na samoprocjenu kvalitete života zatvorenika, posebno u kontekstu trajanja kazne zatvora. Stigmatizacija zatvorenika odnosi se na proces označavanja ili označavanja osobe kao društveno nepoželjnu, često povezanu s negativnim

stereotipima i predrasudama. U istraživanjima o kvaliteti života zatvorenika obzirom na trajanje kazne, važno je uzeti u obzir kako stigmatizacija djeluje kao faktor koji oblikuje percepciju zatvorenika o vlastitom životu i okolini.

Teorija socijalne podrške i socijalne integracije mogu imati značajan utjecaj na samoprocjenu kvalitete života zatvorenika, posebno kada se razmatraju različite nacionalnosti, u ovom slučaju, naglasak je stavljen na romsku i hrvatsku nacionalnost.

Romska zajednica može pružiti specifičnu vrstu socijalne podrške koja proizlazi iz vlastite kulture, tradicije i međusobnih odnosa. Tako primjerice, zatvorenice romske nacionalne pripadnosti mogu osjećati veću podršku od svoje zajednice u zatvoru, što može pozitivno utjecati na njihovu samoprocjenu kvalitete života. Međutim, zatvorenice hrvatske nacionalne pripadnosti (koja je u ovom slučaju većinska) mogu imati drugačiju dinamiku socijalne podrške, koja može proizlaziti iz šire društvene mreže. Razumijevanje kulture i jezika može igrati ključnu ulogu u pružanju podrške, a samim time i procjeni kvalitete života zatvorenica.

Nadalje, socijalna integracija putem obrazovanja u zatvoru može biti ključna za poboljšanje kvalitete života. Romski zatvorenici možda imaju specifične potrebe u vezi s jezikom ili kulturnim kontekstom, što bi trebalo biti uzeto u obzir pri planiranju obrazovnih programa. Isto tako, upravo te specifične potrebe su ono što može nedostajati u provedbi aktivnosti i sadržaja u penalnoj ustanovi, a samim time i utjecati na kvalitetu života ispitanica manjinske nacionalne pripadnosti neke države.

Teorija institucionalne korelacije se bavi odnosom između institucionalnih čimbenika i ponašanja pojedinaca. Istraživanje može razmatrati kako kvaliteta zatvorskih uvjeta, dostupnost resocijalizacijskih programa i druge institucionalne karakteristike (zatvorski režim) utječu na doživljaj kvalitete života zatvorenika tijekom trajanja kazne.

Ciljevi istraživanja, problemi i hipoteze.

Cilj ovog istraživanja je ispitati kvalitetu života zatvorenica koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Kaznionici u Požegi te dobiti uvid u samoprocjenu zadovoljstva zatvorenica pojedinim aspektima

kvalitete života u zatvoru (sigurnost, autonomija, odnosi u zatvoru, kontakt s vanjskim svijetom, provedbu značajnih aktivnosti, sadržaj i pogodnosti te mentalno zdravlje).

Specifični ciljevi ovog istraživanja su ispitati razliku u samoprocjeni kvalitetom života zatvorenica obzirom na trajanje zatvorske kazne, nacionalnost, razinu zatvorskog režima te recidiv. Također, specifični ciljevi ovog istraživanja su ispitati povezanost redovnog kontakta s obitelji i samoprocjenu kvalitete života u zatvoru te ispitati povezanost prilike za obrazovanjem tokom boravka u zatvoru i recidiva te pružanje kvalitetnog sadržaja i pogodnosti tokom izdržavanja kazne zatvora i mentalnog zdravlja.

Postavljeni su slijedeći problemi i hipoteze u istraživanju:

P1: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI POJEDINIH ODREDNICA KVALITETE ŽIVOTA ZATVORENICA OBZIROM NA TRAJANJE KAZNE ZATVORA.

H1: Pretpostavlja se da će zatvorenice s dužim trajanjem kazne zatvora iskazivati nižu razinu samoprocjene zadovoljstva pojedinim odrednicama kvalitete života u zatvoru.

P2: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI POJEDINIH ODREDNICA KVALITETE ŽIVOTA ZATVORENICA OBZIROM NA NACIONALNOST.

H2: Pretpostavlja se da će ispitanice romske nacionalne pripadnosti iskazivati nižu razinu samoprocjene zadovoljstva pojedinim odrednicama kvalitete života u zatvoru.

P3: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI POJEDINIH ODREDNICA KVALITETE ŽIVOTA ZATVORENICA OBZIROM NA RAZINU ZATVORSKOG REŽIMA.

H3: Pretpostavlja se da će ispitanice koje borave na odjelima strožeg zatvorskog režima iskazivati nižu razinu samoprocjene zadovoljstva pojedinim odrednicama kvalitete života u zatvoru.

P4: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI POJEDINIH ODREDNICA KVALITETE ŽIVOTA ZATVORENICA OBZIROM NA ODRŽAVANJE REDOVNOG KONTAKTA S ČLANOVIMA OBITELJI.

H4: Pretpostavlja se da će zatvorenice koje ostvaruju redovan kontakt s članovima obitelji iskazivati višu razinu zadovoljstva kvalitetom života od ispitanica koje nemaju redovan kontakt s članovima obitelji.

P5: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI POJEDINIH ODREDNICA KVALITETE ŽIVOTA ZATVORENICA OBZIROM NA STUPANJ RECIDIVA.

H5: Pretpostavlja se da će ispitanice s višom stopom recidiva iskazivati niže razine samoprocjene određenih odrednica kvalitete života u zatvoru od ispitanica s nižom stopom recidiva.

P6: ISPITATI UČESTALOST ZADOVOLJSTVA ISPITANICA S KLJUČNIM ODREDNICAMA KVALITETE ŽIVOTA U ZATVORU.

H6: Pretpostavlja se da će postojati razlike u razini zadovoljstva obzirom na pojedine odrednice kvalitete života u zatvoru koje ispituju u ovom istraživanju.

P7: ISPITATI POSTOJI LI POVEZANOST ODRŽAVANJA ZNAČAJNIH AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA TOKOM BORAVKA U KAZNIONICI TE RAZINE SAMOPROCJENE MENTALNOG ZDRAVLJA.

H7: Pretpostavlja se da će ispitanice koje sudjeluju u provedbi aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici iskazivati višu razinu u samoprocjeni zadovoljstva mentalnim zdravljem.

P8: ISPITATI POSTOJI LI POVEZANOST PRUŽANJA KVALITETNOG SADRŽAJA I POGODNOSTI TOKOM BORAVKA U KAZNIONICI TE RAZINE SAMOPROCJENE MENTALNOG ZDRAVLJA.

H8: Pretpostavlja se da će ispitanice koje smatraju da im se tokom boravka u kaznionici pruža kvalitetan sadržaj i moguće pogodnosti iskazivati više razine u samoprocjeni zadovoljstva mentalnim zdravljem.

P9: ISPITATI POSTOJI LI RAZLIKA U SAMOPROCJENI ZADOVOLJSTVA ODRŽAVANJA ZNAČAJNIH AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA TOKOM BORAVKA U KAZNIONICI TE STUPNJA RECIDIVA.

H9: Pretpostavlja se da će ispitanice koje sudjeluju u provedbi aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici iskazivati niži stupnja recidiva od ispitanica koje nisu sudjelovale u provedbi aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici.

Metoda i postupak prikupljanja podataka

Metoda prikupljanja podataka je anketni upitnik HM Prison Service „Measuring the quality of prison life“. Podatci su se prikupljali putem anonimnog upitnika, a kako bi im se osigurala diskrecija i tajnost, uz upitnik je dana kuverta u koju su ispitanici stavljali popunjene upitnike te ju pečatirali naljepnicom. Za zatvorenice koje su slabije pismene, organizirana je podrška. Podatci su prikupljeni u adekvatnom prostoru kaznionice, sukladno dogovoru s upravom. Prednosti anketne metode prilikom prikupljanju podataka su njezina strukturiranost i primjenjivost, odnosno prikupljanje podataka na temelju standardiziranog niza pitanja kojim se može prikupiti vrlo različit i velik broj podataka.

Ciljana populacija su zatvorenice i maloljetnice u kaznionici i odgojnom zavodu u Požegi, a odabir sudionika će se provesti ne-probabilističkom metodom uzorkovanja, odnosno metodom namjernog uzorka. Istraživanje je bilo dobrovoljno, a mogle su sudjelovati sve zatvorenice koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Kaznionici i Odgojnom zavodu u Požegi.

Uzorak istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 51 ispitanica ženskog spola od čega se 86,3% izjašnjava kao pripadnice hrvatske nacionalne pripadnosti, 2% srpske, 3,9% bošnjačke, 7,8% romske nacionalne pripadnosti. Raspon dobi ispitanica kreće se od 25 godina do 74 godine. Uvidom u deskriptivnu statistiku najviše ispitanica je smješteno na zatvorenom odjelu Kaznionice u Požegi 51%, zatim 23,5% na poluotvorenom odjelu te 23,5% na otvorenom odjelu. U odnosu na vrijeme provedeno u ovom zatvoru najveći postotak ispitanica 31,4% se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u trajanju duljem od 2 godine, zatim 27,5% u trajanju od 1-6 mjeseci, 25,5% u trajanju od 7-15 mjeseci, 13,7% u trajanju od 13-24 mjeseci te 2% u trajanju manje od 1 mjesec. Nadalje, od ukupnog broja ispitanica 90,2% je u redovnom kontaktu telefonom ili poštom s članovima svoje obitelji, a 9,8% nije. Za potrebe ovog istraživanja je bilo nužno provjeriti i stupanj recidiva, sto od ukupnog broja ispitanica 68,6% nije prije bilo u zatvoru, dok 17,6% je prethodno bilo jednom u zatvoru, a 13,7% je prethodno bilo 2-5 puta u zatvoru.

Mjerni instrument

Mjerni instrument u ovom istraživanju jest upitnik HM Prison Service „Measuring the quality of prison life“ kojim se nastoji ispitati samoprocjena zadovoljstva kvalitetom života ispitanika, Cronbach alpha koeficijent iznosi od 0.78 do 0.92. Prvi dio upitnika se odnosi na opisna obilježja ispitanica koja su važna za postavljanje hipoteza istraživanja. Upitnik sadrži ukupno 136 čestica koje se odnose na ukupno 21 odrednicu značajnu za istraživanje, odnosno u upitniku se 12 subskala kojima se mjere sljedeće odrednice važne za istraživanje: osjećaj autonomije, sigurnosti, odnosi u zatvoru, kontakt s vanjskim svijetom, sadržaj i pogodnosti, a za potrebe našeg istraživanja izdvojili smo kao bitnu stavku i mentalno zdravlje. Nadalje, mjerne skale kojima se ispituje kvaliteta života su bazirane na principu „Likertove skale“ u rasponu od 1 do 5, pri čemu: „1= u potpunosti se ne slažem... 5= u potpunosti se slažem“. Viši rezultati upućuju na pozitivniju percepciju pojedine mjerene odrednice kvalitete života.

Također, u upitniku se nalaze i pitanja otvorenog tipa: „Koje su 3 najpozitivnije stvari života u ovom zatvoru, Koje su 3 najnegativnije stvari života u ovom zatvoru, Ukoliko želite dodati neki komentar, koristite prostor predviđen ispod, „Što po vama trenutno nedostaje u ovom zatvoru da bi zatvorenici prestali s kriminalnom aktivnošću“. Nadalje, dodano je i pitanje o ukupnoj procjeni kvalitete života koje glasi: „Na ljestvici od 1 do 10 (gdje je 1=najniža i 10=najveća vrijednost), zaokružite broj koji mislite da se odnosi na kvalitetu života zatvorenika u ovom zatvoru.

Obrada podataka

Dobiveni podaci su obrađeni u SPSS programu korištenjem deskriptivne statistike, Pearsonovog koeficijenta korelacije, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallisovog testa. U ovom je slučaju bilo nužno koristiti različite tehnike analize podataka zbog pojave nejednake distribucije rezultata na određenim subskalama. Time je neizbježno koristiti neparametrijske testove koji predstavljaju dobru alternativu prikladnim parametrijskim testovima. Važno je naglasiti da neparametrijski testovi (Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test) imaju manju statističku snagu, nego parametrijski.

Etički standardi

Odabir ciljeva i način prikupljanja podataka je u skladu s etičkim standardima u socijalnom radu i istraživanju. Provođenjem ovog istraživanja svim sudionicima su zajamčena osnovna etička načela istraživanja: informiranost o istraživanju, pravo na anonimnost, dobrovoljnost sudjelovanja, mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku i provjerivost podataka (osigurava se obradom podataka isključivo na grupnoj razini te korištenjem istih isključivo u obrazovno-znanstvene svrhe). Prije sudjelovanja sudionici su u pozivnom pismu detaljno informirani o cilju, svrsi, navedenim načelima i načinu provedbe istraživanja.

Rezultati

Prvi problem je ispitati postoji li razlika u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života zatvorenica obzirom na trajanje kazne zatvora. Mogući odgovori na subskalama procjene kvalitete života kreću se u rasponu od 1 do 5 pri čemu: „1= u potpunosti se ne slažem... 5= u potpunosti se slažem“. Radi utvrđivanja razlike obzirom na duljinu trajanja zatvorske kazne proveden je Kruskal-Wallis-ov test prikazan u tablici 1. Dobiveni rezultati pokazali su da ne postoji statistički značajna razlika između grupa zatvorenica obzirom na trajanje kazne zatvora u odnosu na samoprocjenu razine zadovoljstva pojedinih odrednica kvalitete života (autonomija, sigurnost, kontakt s vanjskim svijetom, odnosi, značajne aktivnosti, sadržaj i pogodnosti i mentalno zdravlje), obzirom da je $p > 0,05$ prilikom testiranja svih subskala kojima su se mjerile pojedine odrednice kvalitete života.

Tablica 1.

	Trajanje kazne	N	M	Asymp. Sig	Chi-square (c ²)
Sigurnost	Manje od 1 mjesec	1	26	0,87	8,117
	1-6 mj.	14	21,5		
	7-12 mj.	13	23,35		
	13-24 mj-	7	30,64		
	Više od 2 g.	16	30,06		

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Autonomija	Manje od 1 mjesec	1	26,00	0,46	3,57
	1-6 mj.	14	21,50		
	7-12 mj.	13	23,35		
	13-24 mj-	7	30,64		
	Više od 2 g.	16	30,06		
Odnosi	Manje od 1 mjesec	1	29,50	0,39	4,06
	1-6 mj.	14	23,64		
	7-12 mj.	13	20,62		
	13-24 mj-	7	30,29		
	Više od 2 g.	16	30,34		
Kontakt s vanjskim svijetom	Manje od 1 mjesec	1	25,50	0,28	5,04
	1-6 mj.	14	22,89		
	7-12 mj.	13	20,65		
	13-24 mj-	7	28,93		
	Više od 2 g.	16	31,81		
Aktivnosti	Manje od 1 mjesec	1	18,00	0,65	2,49
	1-6 mj.	14	23,39		
	7-12 mj.	13	23,23		
	13-24 mj-	7	28,57		
	Više od 2 g.	16	29,91		
Sadržaj i pogodnosti	Manje od 1 mjesec	1	22,00	0,14	6,87
	1-6 mj.	14	21,57		
	7-12 mj.	13	20,54		
	13-24 mj-	7	30,43		
	Više od 2 g.	16	32,63		

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Mentalno zdravlje (doživljaj)	Manje od 1 mjesec	1	8,50	0,10	7,72
	1-6 mj.	14	22,61		
	7-12 mj.	13	20,69		
	13-24 mj-	7	34,79		
	Više od 2 g.	16	30,53		

* $P < 0,05$; ** $p < 0,01$

Drugi problem istraživanja je bio ispitati postojanje razlika u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života obzirom na nacionalnost. Proveden je Kruskal-Wallisov test, no rezultati su pokazali da ne postoje statistički značajne razlike u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života obzirom na nacionalnost (pripadnice hrvatske, srpske, bošnjačke i romske nacionalne manjine) te vrijednost $p > 0,05$ na svim testiranim subskalama kvalitete života.

Treći problem istraživanja je bio ispitati postoji li razlika u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života zatvorenica obzirom na razinu zatvorskog režima. Prethodno je spomenuto da su razine zatvorskog režima koje smo grupirali za potrebe našeg istraživanja: zatvoreni, poluotvoreni, otvoreni. Proveden je Kruskal-Wallisov test te je utvrđeno da ne postoje statistički značajne razlike između grupa zatvorenica obzirom na smještaj na pojedinom zatvorskom odjelu (režim) u samoprocjeni zadovoljstva pojedinim odrednicama kvalitete života. Vrijednost $p > 0,05$ na svim testiranim subskalama kvalitete života.

Četvrti problem je ispitati postoji li razlika u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života zatvorenica obzirom na održavanje kontakta s članovima obitelji. Podatci su obrađeni provedbom Mann-Whitney U testa obzirom da se radi o nezavisnoj varijabli održavanja redovnog kontakta s članovima obitelji, gdje su ispitanice imale mogućnost odgovora „da“ i „ne“ te zavisnoj varijabli kvalitete života, odnosno pojedinim odrednicama kvalitete života koje su se mjerile na ranije spomenutim subskalama autonomije, sigurnosti, odnosa, kontakt s vanjskim svijetom, provedbi značajnih aktivnosti, sadržaja i pogodnosti te mentalnog zdravlja. Dobiveni rezultati pokazuju da ne postoji značajna razlika u samoprocjeni zadovoljstva kvalitetom života na pojedinim subskalama obzirom na redovan kontakt s članovima obitelji, $p > 0,05$.

Peti problem istraživanja je bio ispitati postoji li razlika u samoprocjeni pojedinih odrednica kvalitete života zatvorenica obzirom na stupanj recidiva. Stupanj recidiva smo grupirali u iduće grupe: prethodno nisu bili u zatvoru, prethodno su 1 bili u zatvoru i prethodno su 2-5 puta bili u zatvoru. Proveden je Kruskal-Wallisov test na svim subskalama za mjerenje kvalitete života (sigurnost, autonomija, odnosi, kontakt s vanjskim svijetom, provedbu značajnih aktivnosti, sadržaj i pogodnosti te mentalno zdravlje). Dobiveni rezultati pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika među grupama na subskalama autonomije, sigurnosti, odnosa, provedbi značajnih aktivnosti, sadržaja i pogodnosti te mentalnog zdravlja obzirom da koeficijent $p > 0,05$. Međutim, statistička obrada pokazuje da postoji razlika u samoprocjeni razine zadovoljstva na subskali kontakt s vanjskim svijetom obzirom na stupanj recidiva ($\chi^2(2) = 6,307$ $p < 0,05$), pri čemu ispitanice koje su u najvišem stupnju recidiva (prethodno 2-5 puta bili u zatvoru) iskazuju najvišu razinu zadovoljstva kontaktom s vanjskim svijetom ($M = 3,40$, $SD = 0,81$), zatim ispitanice koje prethodno nisu boravile u zatvoru ($M = 2,50$, $SD = 1,02$), dok se na posljednjem mjestu obzirom na samoprocjenu razine zadovoljstva kontaktom s vanjskim svijetom nalaze zatvorenice koje su prethodno jednom bile u zatvoru ($M = 2,17$, $SD = 0,59$). Statistička obrada prikazana je dolje u tablici 2.

Tablica 2.

	Stupanj recidiva	N	M	Asymp. Sig	Chi-square (χ^2)
Sigurnost	Nisu prethodno bili u zatvoru	35	25,89	0,51	1,31
	Prethodno su 1 bili u zatvoru	9	22,50		
	Prethodno su 2-5 bili u zatvoru	7	31,07		
Autonomija	Nisu prethodno bili u zatvoru	35	26,66	0,20	3,22
	Prethodno su 1 bili u zatvoru	8	18,89		
	Prethodno su 2-5 bili u zatvoru	7	31,86		
Odnosi	Nisu prethodno bili u	35	26,03	0,43	1,7

	zatoru				
	Prehodno su 1 bili u zatvoru	8	21,67		
	Prehodno su 2-5 bili u zatvoru	7	31,43		
Kontakt s vanjskim svijetom	Nisu prehodno bili u zatvoru	35	24,90	0,04*	6,31
	Prehodno su 1 bili u zatvoru	8	20,61		
	Prehodno su 2-5 bili u zatvoru	7	38,43		
Aktivnosti	Nisu prehodno bili u zatvoru	35	27,17	0,19	3,24
	Prehodno su 1 bili u zatvoru	8	18,22		
	Prehodno su 2-5 bili u zatvoru	7	30,14		
Sadržaj i pogodnosti	Nisu prehodno bili u zatvoru	35	25,71	0,17	3,54
	Prehodno su 1 bili u zatvoru	8	20,50		
	Prehodno su 2-5 bili u zatvoru	7	34,50		
Mentalno zdravlje (doživljaj)	Nisu prehodno bili u zatvoru	35	24,96	0,25	2,78
	Prehodno su 1 bili u zatvoru	8	23,39		
	Prehodno su 2-5 bili u zatvoru	7	34,57		

*P<0,05; **p<0,01

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Šesti problem istraživanja je ispitati učestalost zadovoljstva ispitanica s ključnim odrednicama kvalitete života u zatvoru. Provedena je deskriptivna statistika, u tablici 3. prikazane su središnje vrijednosti odgovora na pojedinim subskalama autonomije, sigurnosti, odnosa, kontakt s vanjskim svijetom, provedbi značajnih aktivnosti, sadržaja i pogodnosti te mentalnog zdravlja te njihove standardne devijacije. Mogući raspon odgovora se kretao od 1="u potpunosti se ne slažem" do 5="u potpunosti se slažem". Dobiveni rezultati pokazuju da se najviše vrijednosti samoprocjene zadovoljstva nalaze na subskali pružanja kvalitetnog sadržaja i pogodnosti (M=3,23, SD=0,75), potom na subskali mentalnog zdravlja (M=3,22, SD=0,72), subskali održavanja značajnih aktivnosti obrazovanja (M=3,15, SD=0,82), zatim na subskali samoprocjene autonomije (M=3,00, SD=0,75), subskali osjećaja sigurnosti (M=2,88, SD=0,59), subskali odnosa (M=2,84, SD=0,83) te subskali kontakta s vanjskim svijetom (M=2,57, SD=0,98).

Tablica 3.

	N	MIN.	MAX.	M	SD
Kvalitetan sadržaj i pogodnosti	51	1,56	4,56	3,22	0,75
Mentalno zdravlje	51	1,69	4,63	3,22	0,72
Održavanje značajnih aktivnosti obrazovanja	51	1,77	4,54	3,15	0,82
Autonomija	51	1,33	4,33	3,00	0,74
Sigurnost	51	1,63	4,22	2,88	0,59
Odnosi	51	1,29	4,46	2,84	0,82
Kontakt s vanjskim svijetom	51	0,80	5,00	2,56	0,98

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Sedmi problem istraživanja je bio ispitati postoji li povezanost održavanja značajnih aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici te razine samoprocjene mentalnog zdravlja. Provedena je analiza Pearsonovog koeficijenta korelacije te su rezultati ukazali da postoji značajna pozitivna povezanost. Ispitanici koji iskazuju viši stupanj zadovoljstva na subskalama samoprocjene mentalnog zdravlja iskazuju viši stupanj zadovoljstva značajnim aktivnostima obrazovanja u kaznionici, pri čemu $r=0,84$, $p<0,01$. Rezultati su prikazani u tablici 4.

Tablica 4.

		Mentalno zdravlje
Značajne aktivnosti obrazovanja	Pearsonov koeficijent korelacija (r)	0,836**
	p	0,000

* $P<0,05$; ** $p<0,01$

Osmi problem istraživanja je bio ispitati postoji li povezanost pružanja kvalitetnog sadržaja i pogodnosti tokom boravka u kaznionici te razine samoprocjene mentalnog zdravlja. Prilikom obrade podataka analiziran je Pearsonov koeficijent korelacije, a rezultati su pokazali da postoji značajna pozitivna povezanost. Ispitanici koji iskazuju viši stupanj zadovoljstva na subskalama samoprocjene mentalnog zdravlja iskazuju i viši stupanj zadovoljstva pružanjem kvalitetnog sadržaja i pogodnosti tokom boravka u kaznionici, pri čemu $r=0,88$, $p <0,01$. Rezultati su prikazani u tablici 5.

Tablica 5.

		Mentalno zdravlje
Pružanje kvalitetnog sadržaja i pogodnosti	Pearsonov koeficijent korelacija (r)	0,880**
	p	0,000

* $P<0,05$; ** $p<0,01$

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Deveti problem istraživanja je ispitati postoji li razlika u samoprocjeni zadovoljstva održavanjem značajnih aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici obzirom na stupanj recidiva. Provedena je analiza varijance, no rezultati obrade upućuju da ne postoji značajna razlika u samoprocjeni zadovoljstva održavanje značajnih aktivnosti obrazovanja tokom boravka u kaznionici te stupnja recidiva (prethodno nisu bili u zatvoru, prethodno 1 bili u zatvoru, prethodno su 2-5 puta bili u zatvoru) obzirom da $p > 0,05$.

Nadalje, u sklopu našeg upitnika postavili smo otvorena pitanja: : „Koje su 3 najpozitivnije stvari života u ovom zatvoru, Koje su 3 najnegativnije stvari života u ovom zatvoru, Ukoliko želite dodati neki komentar, koristite prostor predviđen ispod“.

Na pitanje „Koje su 3 najpozitivnije stvari života u zatvoru“ pod broj 1 ispitanice najčešće navode: mogućnost rada, kontakti s obitelji, otvoreni odijeli, sigurnost te stručnu podršku (razgovori, pomoć pri odvikavanju, radu na sebi i sl.). Nadalje, pod broj 2 najčešće navode: mogućnost obrazovanja i slobodne aktivnosti, dobri odnosi u zatvoru, posjete, prilika za rast, upoznavanje različitih ljudi, prehrana i higijena, struktura, kontakti s obitelji. Na 3 mjesto najpozitivnijih stvari života u zatvoru ispitanice najčešće navode: dobri higijenski uvjeti, mogućnosti rada i edukacija, dobri odnosi s pravosudnom policijom, poštovanje te cijenjenje vanjskog svijeta.

Nadalje, na pitanje „Koje su 3 najnegativnije stvari života u zatvoru“ pod broj 1 ispitanice najčešće navode: odnosi s osobljem (nepoštivanje), usamljenost, zatvorenost i manjak dodira s vanjskim svijetom, sanitarni čvor (nemogućnost tuširanja na vrijeme), sustav ocjenjivanja. Zatim, pod broj 2 ispitanice najčešće navode: nedostatak tople vode, odnosi nepoštovanja od strane osoblja, neadekvatna zdravstvena skrb, nedostatak psihologa, nedostatak slobode kretanja, miješanje zatvorenica različitog stupnja rizika, odnosi s drugim zatvorenicama. Na 3 mjesto najnegativnije stvari života u zatvoru ispitanice najčešće navode: kažnjavanje i ograničavanje pogodnosti, nedostatak adekvatne stručne podrške (prvenstveno psiholog), nepravedan sustav ocjenjivanja i odnosa prema zatvorenicama, prehrana, premalo vremena na zraku, sistem pogodnosti, nošenje uniforme i zdravstvena skrb.

Na pitanje „Ukoliko želite dodati neki komentar, koristite prostor predviđen ispod“ neki od komentara ispitanica su glasili: „Dobivamo dojam da žene koje se trude i rade i daju sve od sebe da ostaju duže na izdržavanju kazne samo kako bi imalo djelatnika u kaznionici“, „Na cijeli zatvor postoji samo 4 savjetnika do kojih se uglavnom ne može“, „Negativno mi je skraćivanje dječje posjete, nisu svi neke nadzornice, savjetnik mi odobri i upravitelj, nadzornice neke mi skraćuju dječje posjete. Trebalo bi pogodnosti dobiti više žena koje to zaslužuju.“, „Nemam komentara na ovu državu u državi“, „Nemamo svi jednaki tretman“, „Neophodan je psiholog, neophodno je više korisnih individualnih razgovora s psihologom, socijalnim radnicima, tretmanom“, „Neophodan je tretmanski razgovor s psihologom, nema ga u ovom zatvoru“, „Ovo je period života kojeg neću zaboraviti, ja sam ovdje broj koji se nerijetko od nadležnih tretira kao živo biće sa svojim osjećajima i problemima, nekoliko su osoba prekrasne, tople, baš me razvesele“, „Potrebno je raditi na odobravanju pogodnosti u većoj mjeri, nagrada za rad i trud te zalaganje, jednako odnošenje prema zatvorenicama“, „Sve radnice na istim radnim mjestima imaju iste koeficijente – ovo je demotivirajuće za dobre radionice. Istu plaću primi ona koja uredno napravi 100 kom „nečega“ i ona koja napravi 20 kom „nečega“, „ U hrvatskoj bi trebali imati više kaznionica. Zbog udaljenost od grada stanovanja, potreba za puštanjem nakon polovice kazne, treba uvažavati zatvorenice koje se zalažu.“, „Zahvale i pohvala osoblju zatvora na svemu. Ako zatvorenik to želi i poštuje pravila i svjestan je svoje osude, onda se uopće ne mora osjećati zatvorenim, već naprotiv – otvorena uma i srca prilici“.

Nadalje, na pitanje „Što po vama trenutno nedostaje u ovom zatvoru da bi zatvorenici prestali s kriminalnom aktivnošću“ neki od komentara ispitanica su glasili: „Individualni tretman svakog zatvorenika i donošenje prve utemeljene procjene za svakoga“, „Kazne bi trebale biti strože u smislu dužine, obrazovanje i opismenjavanje“, „Kažnjavanje propisno za one koji krše kućni red i ne pridržavaju se pravila, manja kvalitetnih edukacija i radionica“, „Rad s osobama kojima je potrebna rehabilitacija“, „psih. pomoć, uključivanje u više aktivnosti, adekvatna edukacija, vrednovanje zakona, pravedan sistem nagrade i kazne, nagrada za trud, izjednačavanje svih nacija, prestanak diskriminacije“, „program izobrazbe, doškolovanja, edukacije te stručna pomoć psihologa, pomoć izrade planova za život nakon odslužene kazne...“.

Mnogi komentari se odnose na nedostatak psihologa, komunikacije, savjetovanja, obrazovanja, stručnog usavršavanja, potrebe za pripremom na vanjske uvjete po izlasku iz kaznionice te programe rehabilitacije osobama koje su u potrebi.

Pitanje o ukupnoj procjeni kvalitete života koje glasi: „Na ljestvici od 1 do 10 (gdje je 1=najniža i 10=najveća vrijednost), zaokružite broj koji mislite da se odnosi na kvalitetu života zatvorenika u ovom zatvoru. Uvidom u deskriptivnu statistiku rezultati pokazuju da je 23,5% ispitanica odgovorilo da procjenjuje kvalitetu života s ocjenom 2, dok 17,6% ispitanica procjenjuje kvalitetu života u zatvoru s ocjenom 3, potom 9,8% s ocjenom 4 te 9,8% s ocjenom 5, dok najvišu postignutu ocjenu zadovoljstva 9 procjenjuje 7,8% ispitanica. Ostali rezultati su prikazani u Tablici 6.

Ukupna procjena kvalitete života	N	Postotak %
0	3	5,9
1	4	7,8
2	12	23,5
3	9	17,6
4	5	9,8
5	5	9,8
6	3	5,9
7	3	5,9
8	3	5,9
9	4	7,8
10	0	0

Zaključak

Rezultati ovog istraživanja pružaju uvid u različite aspekte samoprocjene kvalitete života zatvorenica, ističući važnost faktora poput održavanja aktivnosti obrazovanja, pružanja kvalitetnog sadržaja i pogodnosti, te socijalnih odnosa i kontakta s obitelji. Ovi nalazi mogu pridonijeti razumijevanju specifičnosti života u zatvoru i identifikaciji područja koja zahtijevaju poboljšanja kako bi se unaprijedila kvaliteta života zatvorenica.

Na temelju provedenog istraživanja, donesen je zaključak kako postoji nizak stupanj zadovoljstva zatvorenica određenim aspektima kvalitete života u zatvoru. Rezultati analize pokazuju da duljina kazne, nacionalnost, zatvorski režim te stupanj recidiva nisu značajno povezani sa samoprocjenom zadovoljstva zatvorenica određenim aspektima života u zatvoru.

U pogledu trajanja kazne, ne postoje statistički značajne razlike između grupa zatvorenica u samoprocjeni različitih odrednica kvalitete života, izuzev toga da postoji razlika u samoprocjeni razine zadovoljstva na subskali kontakt s vanjskim svijetom obzirom na stupanj recidiva, pri čemu ispitanice koje su u najvišem stupnju recidiva (prethodno 2-5 puta bili u zatvoru) iskazuju najvišu razinu zadovoljstva kontaktom s vanjskim svijetom.

Nadalje, analiza prema nacionalnosti nije otkrila statistički značajne razlike u samoprocjeni zatvorenica. Također, nema statistički značajnih razlika u samoprocjeni kvalitete života između različitih zatvorskih režima.

Jedan od značajnijih nalaza je da postoji povezanost između održavanja značajnih aktivnosti obrazovanja i samoprocjene mentalnog zdravlja. Isto tako, zapažena je povezanost između pružanja kvalitetnog sadržaja i pogodnosti te samoprocjene mentalnog zdravlja.

U pogledu otvorenih pitanja, žene koje služe kaznu iznose brojne pozitivne aspekte života u zatvoru, kao što su mogućnost rada, kontakti s obitelji i podrška stručnjaka. S druge strane, navedene su i negativne strane, poput problema u odnosima s osobljem, usamljenosti i nepravednih sustava ocjenjivanja.

Ispitanice ističu važnost stručne podrške, osobito psihološke pomoći, edukacije te pravednog sustava nagrada i kazni. Otvorena pitanja također otkrivaju pojedinačne priče o iskustvima i perspektivama zatvorenica, pružajući dublji uvid u njihove stvarnosti i potrebe.

U konačnici, ovo istraživanje naglašava važnost kontinuirane evaluacije i poboljšanja uvjeta života u zatvoru, kao i pružanja podrške zatvorenica u njihovom procesu resocijalizacije kako bi se poboljšala njihova kvaliteta života unutar zatvorskog sustava.

Literatura:

1. Alloway, R., & Bebbington, P. (1987). The buffer theory of social support—a review of the literature. *Psychological medicine*, 17(1), 91-108.
2. Blau, P. M. (1960). A theory of social integration. *American journal of Sociology*, 65(6), 545-556.
3. Bruyns, H. J., & Nieuwenhuizen, C. (2003.). The role of education in the rehabilitation of offenders: Perspectives on higher education. *South African Journal of Higher Education*, 17(2), 13-20.
4. Bush, P. D. (2019). The theory of institutional change. *In Evolutionary Economics: 1* (125-166). Routledge.
5. Davis, L. M. (2013). Evaluating the effectiveness of correctional education: *A meta-analysis of programs that provide education to incarcerated adults*.
6. "Erving Goffman" (2021.) Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Erving-Goffman>.
7. Hayes-Renshaw, F. (1999). *The European Council and the Council of Ministers. Developments in the European Union*, 23-43.
8. van der Laan, A., & Eichelsheim, V. (2013). Juvenile adaptation to imprisonment: Feelings of safety, autonomy and well-being, and behaviour in prison. *European Journal of Criminology*, 10(4), 424-443.
9. Van Ginneken, E. F., Palmen, H., Bosma, A. Q., Nieuwbeerta, P., & Berghuis, M. L. (2018). The Life in Custody Study: The quality of prison life in Dutch prison regimes. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 4(4), 253-268.

Projekt „Temida - osnaživanje OCD-a u zaštiti ljudskih prava zatvorenica“ je podržan sa 89,995.48 EUR financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Ova aktivnost omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge za kreativni socijalni rad i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

10. Johnsen, B., Granheim, P. K., & Helgesen, J. (2011). Exceptional prison conditions and the quality of prison life: Prison size and prison culture in Norwegian closed prisons. *European Journal of criminology*, 8(6), 515-529.
11. Barquín, J., Cano, M. Á., & Calvo, M. D. L. Á. (2019). Treatment, reintegration, and quality of prison life: Perception by inmates. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(13), 2291-2317.